Väänänen Juho 12.12.2023

EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/Ulkoasiainneuvoston kokous 11.12.2023

Kokous

Ulkoasiainneuvoston kokous 11.12.2023

Ulkoasiainneuvosto kävi keskustelun Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan, johon Ukrainan ulkoministeri Kuleba osallistui. Ukrainan keskeiset tarpeet ovat droonit ja tykistöammukset, erityisesti 155 mm tykistökranaatit. Valmistelussa olevien Ukrainaa tukevien päätösten - sotilaallinen tuki ja EU:n turvallisuussitoumukset Ukrainalle, Ukrainan jälleenrakennusta rahoittava Ukraina-väline sekä jäsenyysneuvotteluiden avaaminen -historiallisuus ja välttämättömyys todettiin.

Israel ja Palestiina-keskustelussa EU-maiden asetelmat olivat ennallaan, mutta huoli humanitaarisesta tilanteesta Gazassa ja humanitaarisen avun perille pääsemisestä korostui entistä enemmän. Osa korosti Hamasin vastuuta tilanteesta. Esillä oli myös tilanne Länsirannalla ja EU:n mahdolliset toimet tilanteeseen reagoimiseksi sekä alueellinen ulottuvuus Libanonin ja Punaisen meren suhteen. Myös keskustelut YK:ssa olivat esillä.

Sahel-keskustelussa toistui huoli Eurooppaan kohdistuvan muuttoliikkeen vahvistumisesta, tuki joustavalle ja maakohtaiselle lähestymistavalle sekä koordinaatiolle samanmielisten maiden ja alueellisten järjestöjen kanssa.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan

KEVPJ Borrell kertoi, että Kiovan kanssa on käynnistetty koordinaatio EU:n turvallisuussitoumuksista ja UMI Kuleba tietää EU:n keskusteluiden tilan. Lisäksi 12. pakotepakettia pyritään edistämään. Ukrainan kansainvälistä vaikuttamistyötä tuetaan kohti rauhanhuippukokousta. Komission laajentumisraportin tulokset ja suositukset puhuvat puolestaan. Ulkoasiainneuvoston prioriteetti on päätökset sotilaallisesta tuesta.

Keskustelun alkuun osallistunut **UMI Kuleba** kertoi rintamatilanteesta ja tukitarpeista. Tärkeimpiä ovat nyt droonit ja tykistöammukset, erityisesti 155 mm ammukset. Mustanmeren viljakäytävän kautta pääsee läpi viljaa, sillä Venäjän laivasto on saatu pidettyä puolustusasemissa. Jäsenvaltioita kannustettiin etenemään turvallisuussitoumusten kanssa. Laajentumiseen liittyen Kuleba totesi, että Ukraina on

tehnyt kotitehtävänsä komission marraskuisen laajentumispaketin jälkeen ja vetosi jäsenvaltioihin myönteisen päätöksen tekemiseksi.

Komissio totesi, että laajentumisraportti ja suositukset ovat selkeät. Ukrainan edistys vaadituissa uudistuksissa todettiin. Ukraina-väline saadaan käyttöön heti päätöksen valmistuttua. 12. pakotepaketti etenee kohti myönteistä ratkaisua.

Ratkaisuja haetaan Eurooppa-neuvostosta, johon kohdistuu poikkeuksellisen suuret odotukset. **Jäsenmaiden** puheenvuoroissa todettiin, että hetki on historiallinen. EU:n tulee tarttua siihen, sillä se on signaali Ukrainalle ja kumppaneille, mutta myös Venäjälle, ettei EU:n tuki horju. Kulebalta kysyttiin muun muassa Yhdysvaltain tuesta, sotaväsymyksen näkymisestä, makrotaloudellisen avun merkityksestä, kansainvälisestä vaikuttamistyöstä sekä rauhanhuippukokouksesta, sekä miten Ukrainassa reagoidaan, mikäli EU ei pysty tekemään selkeitä päätöksiä.

Kuleban mukaan sotaväsymyksestä puhutaan paljon mediassa, mutta Kuleba ei ole sitä tapaamisissaan nähnyt. Ukraina-tuen vähentämisellä olisi kielteinen vaikutus Ukrainan kykyyn käydä sotaa. Tuen vähentäminen ei ole kestävä ratkaisu, sillä Venäjän tavoitteet Ukrainassa eivät ole muuttuneet. EU:n taloudellisen tai sotilaallisen tuen puute ei kuitenkaan saisi Ukrainaa myöntymään neuvotteluihin Venäjän kanssa. Mikäli päätöksiä ei nyt saada aikaan, se heikentää EU:n uskottavuutta. Ukrainan on tarkoitus järjestää rauhanhuippukokous, kun sille on tarvittavat edellytykset.

KEVPJ Borrell alusti jäsenmaiden sisäistä keskustelua kertomalla, että EUH ja komissio ovat antamassa esityksen jäädytettyjen varojen korkojen hyödyntämisestä Ukrainan tukemiseksi. Kaikilla sotilaallisen tuen linjoilla tulee edetä, sillä EU-ulottuvuus Ukrainan sotilaallisessa tuessa on tärkeä signaali EU:n sitoutumisesta.

Käydyssä keskustelussa jäsenvaltiot totesivat, ettei EU saa kadottaa kokonaiskuvaa. Ukraina-tuen päätökset on tehtävä nyt. Suurin osa jäsenvaltioista toisti myönteisen kantansa Ukrainan ja Moldovan jäsenneuvottelujen avaamisesta. 12. pakotepaketista tulee päästä yhteisymmärrykseen, vastuuvelvollisuus täytyy toteutua ja kansainvälisen vaikuttamistyön tulee jatkua. Vaikka Ukraina-tuen tavoitteista vallitseekin laaja yhteisymmärrys, myös eriäviä näkemyksiä esitettiin.

Borrell totesi lopuksi, ettei Putinilla ole aikomusta lopettaa sotimista. EU:n tulee jatkaa Ukrainan tukemista, eikä päätöksiä voi lykätä. EPF:n pitkän aikavälin tuesta on päästävä sopuun. Tarvitaan myös päätös 8. EPF-paketista ja 12. pakotepaketista. Jäsenvaltioiden tulee myös itse aktivoitua puolustustarvikkeiden yhteishankinnoissa.

Suomi käytti puheenvuoron, jossa korosti joulukuun Eurooppa-neuvoston kokouksen tärkeyttä. EPF:n merkitys pitkän aikavälin, ennustettavan sotilaallisen tuen antamisessa todettiin. Lisäksi täytyy vahvistaa eurooppalaista puolustusteollisuutta ja toimittaa Ukrainalle luvatut miljoona tykistöammusta. 12. pakotepaketti tulee hyväksyä ja pakotteiden kierto estää.

Tilanne Israelissa ja lähialueella

KEVPJ Borrell totesi, että Gazan humanitaarinen tilanne on katastrofaalinen. Uhka sodan laajenemiselle kasvaa päivä päivältä, kun siirtokuntalaisten väkivalta palestiinalaisia kohtaan Länsirannalla jatkuu. EUH tekee esityksen rajoittavista toimenpiteistä Hamasia sekä Israelin äärisiirtokuntalaisia vastaan. EU kohtaa paheksuntaa arabimaissa ja sen suhteet globaalin etelän kanssa vaikeutuvat. Tämä heijastuu myös Ukrainan tilanteeseen. Borrell myös palautti mieleen YK:n pääsihteeri Guterresin esityksen turvallisuusneuvostolle humanitaarisen tulitauon aikaansaamiseksi Gazaan.

Komissio totesi Hamasin kantavan vastuun sodasta. Kerrottiin humanitaarisen avun toimituksista ja kehitysavun suunnitelmista. Gazan jälleenrakentaminen vaatii panostuksia myös Yhdysvalloilta, Israelilta ja alueelta. Palestiinalaishallinnon on parannettava vastuu- ja tilivelvollisuuttaan.

Jäsenmaiden keskustelussa asetelmat olivat ennallaan, mutta huoli humanitaarisesta tilanteesta Gazassa ja humanitaarisen avun perille pääsemisestä korostui entistä enemmän. Osa korosti Hamasin

vastuuta tilanteesta. Esillä oli myös tilanne Länsirannalla ja EU:n mahdolliset toimet tilanteeseen reagoimiseksi sekä alueellinen ulottuvuus Libanonin ja Punaisen meren suhteen. Myös keskustelut YK:ssa olivat esillä.

Suomi totesi, että Israelilla on oikeus puolustautua, mutta kansainvälistä oikeutta on noudatettava. Israelin tulee suojella siviilejä ja sallia humanitaarisen avun perille saattamisen. EU:n on oltava selkeä tuomitessaan siirtokuntalaisten väkivallanteot Länsirannalla. Suomi tukee YK:n pääsihteeriä.

KE Borrell totesi Eurooppa-neuvoston käsittelevän ja linjaavansa Israelin ja Palestiinan tilannetta tulevassa kokouksessaan. EU:n tulee ottaa vahvempi ote ja osallistuttava enemmän Gazan tilanteen ratkaisemiseksi, jotta kahden valtion ratkaisu olisi mahdollinen.

Sahel

Borrell painotti avauspuheenvuorossaan Sahelissa viime aikoina koettuja takaiskuja. EU:n on päästävä yhteisymmärrykseen toimintatavasta Sahelissa. EU:n on tärkeää osoittaa yhtenäisesti tukevansa Länsi-Afrikan talousyhteisö ECOWAS:ia, joka on ainoa uskottava välittäjätaho alueella.

Komissio painotti Sahelin merkitystä EU:lle muuttoliike- ja turvallisuuskysymyksissä. Käynnissä olevassa monivuotisen rahoituskehyksen väliarvioinnissa tulisi priorisoida näitä kahta keskeistä intressiä. Komissio jatkaa sovitusti kehitysyhteistyön kanavoimista suoraan kansalaisille ohittaen sotilasjuntat. Komissio kuitenkin jatkaa keskustelua siirtymähallintojen kanssa niiltä osin kuin se on välttämätöntä.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa toistui huoli Eurooppaan kohdistuvan muuttoliikkeen vahvistumisesta ja halukkuus pysyä läsnä, sekä toisaalta tuki joustavalle ja maakohtaiselle lähestymistavalle, afrikkalaiselle omistajuudelle, koordinaatiolle samanmielisten maiden (US, UK) ja alueellisten järjestöjen kanssa (ECOWAS, Afrikan Unioni), terrorismin leviämisen estämiselle Guineanlahdella ja Venäjän haitallisten toimien torjumiselle.

EU:n Sahelin erityisedustaja Del Re kertoi ECOWAS:n edellisenä päivänä järjestetystä huippukokouksesta. Kokouksen tärkein tulos oli se, että ECOWAS on omaksunut uuden, reaalipoliittisemman lähestymistavan, jossa se painottaa ratkaisujen löytämistä suhteissaan siirtymähallintoihin. Del Re suhtautui melko luottavaisesti Nigerin neuvotteluiden etenemiseen ja herätteli toiveita EU:n YTPP-missioiden uudelleenkäynnistämisestä, mikäli siirtymästä saadaan sovittua.

KE Borrell totesi, että jäsenmaiden kannoissa on vielä eroja, joten keskusteluita on jatkettava.

Suomen edustajat
Ulkoministeri Elina Valtonen ja virkamiesvaltuuskunta